

Citroenvlinders in de tuin

In de winter zie ik geen vlinders in mijn tuin. Maar misschien zit er wel een. Ergens verstopt tussen planten of stapels bloempotten. En dan heb ik het niet over de wintervlinder. Nee, het gaat over de citroenvlinder, een van de weinige dagvlinders die buiten in de tuin onze koude winters kunnen overleven. Het citroentje heeft namelijk een soort antivries door de aderen stromen, dat ervoor zorgt dat het niet doodvriest. Heel ingenieus bedacht door moeder natuur. Zodra de temperatuur in het voorjaar gaat stijgen, wordt de vlinder weer actief.

Tekst:

Welmoed Huisman
www.robinia-tuin.nl

Het leven van een citroenvlinder begint en eindigt in de vroege zomer, als de vuilboom bloeit. Als enige inheemse vlinder kan hij wel twaalf maanden oud worden. De vlinder zet haar eitjes af op een bloeiende vuilboom, waarna ze sterft. Na een korte periode komen er kleine rupsen uit de eitjes. Ze eten hun buik vol aan de bloemknoppen en het blad. Zolang ze klein zijn, vallen ze niet op. Maar als ze groter worden, moeten ze uitkijken voor vogels. Gelukkig zijn ze meesters in camouflage: ze nemen de groene kleur aan van hun voedselplant en op het blad blijven ze zoveel mogelijk op de hoofdnerf. Zo vormen de rupsen een eenheid met het blad en vallen ze niet op.

Na enkele weken gaan de rupsen aan een takje hangen en verpoppen ze zich tot mooie vlinders: een nieuwe generatie is geboren. Vanaf half juli vliegt deze nieuwe generatie citroenvlinders rond. Ze doen zich tegoed aan diverse nectarplanten. Vooral de vlinderstruik

Citroenvlinder in Lonicera.

(Buddleja) en de grote kattenstaart (Lythrum salicaria) zijn in trek, maar ook rode zonnehoe (Echinacea) en floxen worden bezocht. Kleurrijke bloemen in de tinten wit, roze, paars en blauw. Deze planten bieden al met al genoeg mogelijkheden om een mooie, vlindervriendelijke tuin te creëren.

Vlinderstruiken in vele kleuren

Van de Buddleja zijn vele cultivars te krijgen, die verschillen in hoogte en bloemkleur. Zo is er de donkere Black Night, met bijna zwartpaarse bloempluimen. Heel mooi, maar onderzoek heeft aangetoond dat vlinders eerder afkomen op de lilapaarse cultivars zoals Empire Blue, Foxtail of Orchid Beauty. Ook lilaroze is in trek, bijvoorbeeld Royal Purple of Purple Prince. Er zijn tegenwoordig zelfs cultivars die zich niet uitzaaien: de lilapaarse Argus Velvet en de klein blijvende lilablauwe Blue Chip. Handig als u een Buddleja naast een terras of pad van klinkers wilt planten, want het scheelt een hoop wiewerk. Ook zinnig als u in de buurt van een natuurgebied woont. In België staat de vlinderstruik namelijk al op de zwarte lijst van 'invasieve uitheemse planten'. Dit zijn planten die zich sterk uitzaaien en de inheemse planten verdringen. En op onze inheemse wilde planten moeten we zuinig zijn, mede voor de vlinders, omdat juist veel kwetsbare soorten afhankelijk zijn van inheemse bloemen.

Vlinderstruiken blijven gezonder als ze jaarlijks worden teruggesnoeid tot ongeveer 40 centimeter van de grond. Maar om het jaar snoeien is ook heel prima. Heeft u twee Buddleja's in uw tuin staan, die ongeveer tegelijkertijd bloeien? Dan kunt u de ene heester het ene jaar snoeien en de andere het eropvolgende jaar. Het gesnoeide exemplaar zal later bloeien dan het niet gesnoeide en zo kunt u langer genieten van bloemen en vlinders. Het grijsgroene blad van de vlinderstruik

Citroenvlinder drinkt van Buddleja.

combineert mooi met lavendel en aubrieta. Chinese kamperfoelie (*Lonicera nitida*) zorgt hierbij voor een frisgroene toets.

Energie verzamelen

Als de Buddledja's zijn uitgebloeid, gaat de citroenvlinder op zoek naar andere nectarbronnen. Want voordat de winter zijn intrede gaat doen en het citroentje een winterverblijf opzoekt, zal het genoeg energie moeten verzamelen. Gelukkig bloeit de flox nog. Bijvoorbeeld Phlox 'Lavendelwolke' met zachtlila bloemen, die gemakkelijk te combineren is met andere kleurrijke bloemen. En de hemelsleutel (*Sedum spectabile*) begint in deze tijd net te bloeien. Dit is een absolute vlinder-topper, waar vele soorten vlinders tot diep in de herfst op afkomen.

Iedere vlindersoort heeft zijn eigen voorkeur voor nectar- en waardplanten. Maar ook voor verstop- en overwinterplanten. Zo overwintert de citroenvlinder graag tussen wintergroene hulst of klimop. De opvallende aderen in de vleugels lijken op de tekening van

Primula veris lemon.

Overzicht van de combinaties	
<i>Liatris spicata</i>	
- <i>Echinacea purpurea</i> (rode zonnehoed, roze bloem, h80, bl7-9)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Helenium</i> 'Moerheim Beauty' of 'Rubinzweg' (oranje-rode bloem, h100, bl 7-8)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Hesperis matronalis</i> (damastbloem, lila bloem, h70, bl 5-6)	$\phi\phi\bar{F}$
- <i>Aster frikartii</i> 'Mönch' (herfstaster, lila-paarse bloem, h70, bl 8-10)	$\phi\Delta\bar{F}$
<i>Rhamnus frangula</i> (vuilboom)	
- <i>Narcis actaea</i> (dichtersnarcis, wit met roodomrand hart, h45, bl 5)	soms $\phi\bar{F}$
- <i>Primula veris</i> 'Lemon' (sleutelbloem, citroengele bloem, h30, bl 3-5)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Hyacinthus orientalis</i> 'Bleu Festival' (hyacinth, blauw, h30, bl 4-5)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Vinca minor</i> (maagdenpalm, paars bloempje, h20, bl4-5)	$\phi\Delta\bar{F}$
<i>Hedera helix</i> (klimop)	
- <i>Lathyrus</i> (boslathyrus, klimplant, h2m, bl 6-7)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Silene dioica</i> (dagkoekoeksbloem, roze, h70-80, bl 6-7)	$\phi\Delta\Delta\bar{F}$
- <i>Rosa</i> 'New Dawn' (zomerschuilplaats, witroze klimroos, h4-5m, bl 6-9)	$\bar{F}$
<i>Lunaria annua</i> (judaspenning)	
- <i>Lamium maculatum</i> (dovenetel, roze bloempjes, h25, bl 5-6)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Sedum spectabile</i> 'Septemberglut' (hemelsleutel, rozerode bloemscherm, h40, bl 8-9)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Scabiosa columbaria</i> 'Butterfly Blue' (duifkruid, h30, bl 6-10)	$\phi\Delta\bar{F}$
<i>Aster novae-angliae</i> 'Barr's Pink' (hoge roze herfstaster)	
- <i>Buddleja</i> (vlinderstruik, purperroze bloei, h300, bl 7-9)	$\phi\Delta\Delta\bar{F}$
- <i>Pennisetum</i> (lampepoetsersgras, h100, bl 8-10)	
- <i>Phlox</i> 'Lavendelwolke' (flox, lavendelroze, h125, bl 7-8)	$\phi\Delta\bar{F}$
- <i>Verbena bonariensis</i> (Paarse bloemschermjes op lange stelen, h140, bl 7-9)	$\phi\Delta\bar{F}$
Symbolen :	
ϕ = waardplant dagvlinder	Δ = waardplant nachtvlinder
ϕ = nectarplant dagvlinder	Δ = nectarplant nachtvlinder
h80 = plant is 80 cm hoog	bl 7-9 = plant bloeit van maand 7 tot in maand 9 (juli tot in sept.)
$\bar{F}$ = nectarplant zweefvliegen/bijen/etc.= potentiële prooien voor libellen	

Citroenvlinder schuilt in Rosa New Dawn.

klimopbladeren en helpen zo bij de camouflage. Het citroentje zit in de zomer graag in klimrozen. In de schaduw van het blad wordt het geel bijna groen en de donkere stip lijkt net op een roestvlekje van een rozenblaadje.

Omdat de citroenvlinder als vlinder overwintert, en niet als pop of rups, heeft hij weer vroeg in het voorjaar nectar nodig. In de natuur is de nectar van de sleutelbloem dan favoriet. Dit is een plant die veel groeit op open plekken in het bos. Maar in een tuin is de keuze aan planten groter dan in een bos. En zo kan het zijn dat de citroenvlinder in uw tuin aan de primula voorbijvliegt en de voorkeur geeft aan blauwe druifjes of geurende hyacinthen. In het voorjaar zijn ook de muurbloem en de aubrieta erg in trek. Of zelfs een enkele keer de dichtersnarcis.

Vuilboom of wegedoorn

De meeste kans op een citroenvlinder in uw tuin heeft u als u in het noorden of oosten van het land woont, in de nabijheid van bossen. Als u daar een vuilboom (*Rhamnus frangula*) in uw tuin plant, heeft u erg veel kans dat de citroenvlinder voortaan de eerste vlinder in het jaar is die u tegenkomt. Het vuilboompje is een onopvallende heester, die qua blad lijkt op het krentenboompje. Maar zo dicht bebladerd als het krentenboompje is, zo dun in het blad zit de vuilboom. Daardoor misschien wat minder mooi, maar ook een stuk minder schaduw. Prima op zijn plaats achterin een border, waar de kans ook klein is dat kinderen van de giftige bessen gaan snoepen. De bessen ogen ook niet heel aantrekkelijk. Hij heeft wel het hele jaar door nectar. Voor een vlinderliefhebber die echt iets voor vlinders wil doen, maar voor wie een brandnetel als waardplant te ver gaat, is het een goede keuze. Op zure vochthoudende grond groeit deze heester graag. Heeft u een tuin op kalkrijke grond, dan is de wegedoorn (*Rhamnus cathartica*) een alternatief waar de citroenvlinder ook haar eitjes op wil afzetten. Tussen half mei en half juli kunt u dan kijken of u op aangevreten blaadjes misschien een rups aantreft.